

גבולות היחידה: דברים פרק ו פסוקים ד - ט

נושא היחידה: פרשת "שמע".

מספר שיעורים: 2

כתבה: נעמה טורם

כללי:

היחידה שלפנינו עוסקת באחת הפרשיות המוכרות ביותר לכל אדם מישראל - פרשת שמע. היחידה מחולקת באופן פנימי לשני חלקים: פסוק ד' - שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד - קבלת עול מלכות שמים. פסוקים ה- ט - הפרשה הראשונה של קריאת שמע הכוללת בתוכה מספר מצוות יסודיות: האמונה בה', אהבת ה', מצוות לימוד תורה, קריאת שמע, תפילין ומזוזה. לתשומת הלב - במהלך היחידה נעסוק גם בפסוקים א' - ג' בכדי להעניק ללומד מבט שלם על הפרק.

פתיחה:

המורה תחלק את הכיתה לחמש קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס עם סיפור אמיתי שקשור לפסוק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". כל קבוצה תמלא כרטיס מיקוד לסיפור שקיבלה. והמורה תמלא את הפרטים שיכתיבו לה התלמידים בטבלה שתוקרן על הלוח באופן שכל הפרטים יהיו מרוכזים מול כל הלומדים. לאחר מילוי הטבלה נצפה בסרט על רס"ן רועי קליין הי"ד. הסרט מצורף ליחידה) נמלא בטבלה שורה גם עבורו. דיון בעקבות הנתונים שבטבלה: ניתן לראות כי יהודים מרקע שונה, בתקופות שונות ובמצבים שונים הכירו את הפסוק הזה והשתמשו בו כחלק מהזהות שלהם. מה מיוחד כל כך בפסוק הזה? מה התפקיד שלו בחיינו?

עיון בפסוקים:

המורה תקרין על הלוח את הפסוקים על פי העימוד המקראי הבא:

שמע ישראל:

ה' אלהינו ה' אחד:

(ה) ואהבת את ה' אלהיך

בכל לבבך

ובכל נפשך

ובכל מאדך:

(ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום

על לבבך:

(ז) ושננתם לבניך ודברתם בם

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ

וּבְלִכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ

וּבְשֹׁכְבְךָ

וּבְקוֹמְךָ:

(ח) וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:

(ט) וְכִתְבֹתָם עַל מְזֻזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

המורה תפענח יחד עם התלמידים את העימוד המקראי סימון צהוב - אל מי פונים הפסוקים - אל עם ישראל. מה נאמר לעם? סימון תכלת - קבלת עול מלכות שמים - אין אלוקים אחר. סימון ירוק - מצוות שמבטאות את קבלת עול מלכות שמים. הדגשה בירוק - מצוות. 5 אלו מצוות? לשמוע, לאהוב את ה', להאמין בה', למוד תורה, להניח תפילין, לקבוע מזוזה. הדגשה בורוד - איך מקימים את המצוות האלו. מה מסמלות האותיות הכתובות באדום? את התורה והמצוות. מה צריך לעשות לתורה ולמצוות? לשנן אותם, למד את הבנים, לכתוב אותם בתפילין ובמזוזה. נחזור לפסוק ה.

(ה) וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ

בְּכָל לִבְבְּךָ

וּבְכָל נַפְשְׁךָ

וּבְכָל מְאֹדְךָ:

מה מצווה אותנו הפסוק? לאהוב את ה'. האם אנחנו תמיד מקיימים מצוות מתוך אהבת ה'? לא. לפעמים קיום המצוות הוא מתוך יראת ה'. מה ההבדל בין אהבה ליראה? נענין בפירוש רש"י לפסוק:

(ה) וְאֶהְבֶּתְּ - עשה דבריו מאהבה.

אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה.

העושה אצל רבו מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו:

האם קיום מצוות מיראה זהה לקיום מצוות מאהבה? לא. המורה תבקש מהתלמידים לצטט מתוך דברי רש"י הוכחה לדבריהם. - המילים 'אינו דומה'. במה זה שונה? המורה תבקש מהתלמידים להביא את הדוגמא שרש"י מביא ולתת דוגמא נוספת משל עצמם.

השוני הוא בזה שאדם שעושה מיראה ברגע שלא משגיחים עליו מפסיק לעשות את מה שאמרו לו. לעומת זאת, אדם שעושה מאהבה ממשיך לעשות גם אם לא משגיחים עליו. האהבה יוצרת מחוייבות ורצון לעשייה.

בכמה דרכים אהבת ה' שלנו באה לידי ביטוי? 3

מהן הדרכים האלו?

בכל לבבך, בכל נפשך, בכל מאורך.

רש"י מבאר לנו מהו ההבדל הקיים בין הדרכים השונות.

נעיין בהמשך פירושו של רש"י לפסוק ה.

בכל לבבך - בשני יצריך. דבר אחר בכל לבבך, שלא יהיה לבך חלוק על המקום:

ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך:

ובכל מארך - בכל ממונך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר ובכל מארך. דבר אחר

ובכל מארך בכל מדה ומדה שמודד לך בין במדה טובה בין במדת פורענות וכן דוד הוא אומר

(תהלים קטז, יג) כוס ישועות אשא וגו' (שם קטז, ג) צרה ויגון אמצא וגו':

המורה תכתוב על הלוח: (את מה שכתוב באדום המורה לא תכתוב אלא תשלים עם

התלמידים.)

כל אדם מישראל מצווה לעבוד את ה' מתוך אהבה.

אהבת ה' באה לידי ביטוי בשלוש דרכים

1. 'בכל לבבך' -

רש"י מפרש את הציווי הזה ב 2 צורות. אנחנו לומדים את זה מהמילים **דבר אחר** שמופיעות

בפירוש.

רש"י מפרש את הציווי באופן הבא:

א. **בשני יצריך - אדם צריך לעשות את רצון ה' בעזרת היצר הטוב שלו ובעזרת היצר רע שלו.**

ב. **אדם צריך להסכים בכל ליבו עם הדברים שה' עושה. לא לחשוב שה' ח"ו טועה במעשיו או**

בהחלטותיו.

2. בכל 'נפשך'

אדם צריך להיות מוכן למסור את נפשו עבור ה'.

3. 'בכל מאורך' רש"י מפרש את הציווי הזה ב 2 צורות. אנחנו לומדים את זה מהמילים **דבר**

אחר שמופיעות בפירוש.

א. **בכל ממונך - בכל כסףך. יש אנשים שהכסף שלהם יקר להם יותר מכל דבר. אפילו יותר**

מגופם

ב. **בכל מידה שה' מודד לך. בכל מקרה או מצב שה' שולח לך. אדם צריך לאהוב את ה' גם**

בזמנים טובים וגם בזמנים מורכבים.

התלמידים יעתיקו את סיכום דברי רש"י מהלוח למחברות.

הצעות להמחשה:

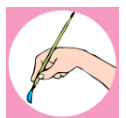
1 סיפורים הממחישים את חשיבותה של קריאת שמע ומקומה המרכזי בחייו של כל יהודי

2. טבלת השוואה בין הסיפורים השונים

3. סרט על רועי קליין

4. עימוד מקראי פרשת שמע

5. סיכום על הלוח.

מסרים והפנמה:

1. מרכזיותה וחשיבותה של קריאת שמע וקבלת עול מלכות שמים

2. החשיבות של עבודת ה' מתוך אהבה

סיכום:

היחידה שלנו עוסקת באחת הפרשיות המרכזיות בחייו של כל יהודי - פרשת שמע. פרשת שמע עוסקת בתמצית חייו של כל עובד ה' - קבלת עול מלכות שמים ועבודת ה' מתוך אהבה.

הפסוקים מנחים את האדם לדרך המעשית בה שני העקרונות הללו באים לידי ביטוי - לימוד התורה וכתובת הדברים בתוך בתי התפילין אותן האדם מניח בכל יום ופתח של כל מקום בו האדם נמצא.

רש"י בפירושו מסביר לנו כיצד אהבת ה' מקיפה אותנו החל מההיבט הכספי ועד ליכולת של האדם למסור ת נפשו. האדם מחוייב לאהוב את ה' בכל מצב מתוך ההתמודדות ומתוך הרגעים הקלים והמשמחים.

אחד ממנהיגי המהפכה הבולשביקית (המהפכה שאחריה הוקמה מדינה קומוניסטית- מדינה בה אסור שתהיה דת. כל האזרחים צריכים להיות נאמנים רק למולדת, נאסר על אנשים להחזיק רכוש פרטי וכל דבר שהיה למישהו הפך לרכוש המדינה. כחלק מהנאמנות למדינה נאסר על אנשים לשמור מצוות) ברוסיה היה יהודי בשם זינובייב. לאחר הצלחת המהפכה ועליית סטלין לשלטון, הוא הושלך לכלא יחד עם רבים נוספים בתואנות שוא.

משם הוא שלח מכתבים לחבר סטלין מתוך הבנה שכשהוא ידע על מאסרו בוודאי ידאג לשחררו שהרי זו טעות והוא אחד מנאמני המהפכה.

בהמשך הימים הובא זינובייב לפני כיתת יורים כשהוא זועק במחאה 'תאמרו לחבר סטלין... ניגש אליו מפקד המשמר ואמר לו: 'דע לך שהפקודה להרוג אותך יצאה מהחבר סטלין. מילותיו האחרונות של זינובייב, יהודי מתבולל שהתנכר לגמרי לעברו, היו: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד".

..השלימו על פי הקטע את הפרטים הבאים:

מ' אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"? _____

מ' היו השומעים? _____ המקום בו נאמר הפסוק: _____

מה זרם לאדם להזיז את הפסוק? _____

מה זה מלאך אותנו על הפסוק? _____

הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, מעלה על הכתב את זכרונותיו מהיום בו ישראל הייתה חייבת לכבוש את החרמון בחזרה מידי הסורים.

עמדתי מול ההר, אני והקסדה לראשי. הימים ימי מלחמת יום הכיפורים. מוצב הר החרמון היה מאז ומעולם גאווה המדינה. ראשיה הדביקו לו את הכינוי "העיניים של המדינה", בהיותו חולש מגובה רב על הארץ וממנו ניתן לצפות לעומק שטח האויב. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים נכבשו רמת הגולן והר החרמון על ידי סוריה. במשך ימי המלחמה הצליחו בסייעתא דשמיא להדוף את הסורים מכל השטחים שכבשו בתחילת המלחמה, למעט מוצב החרמון.

ארה"ב לחצה באותם ימים את ישראל להפסקת אש. היה ברור כי אם לא יכבשו מחדש את ההר, הוא עלול להישאר בידי הסורים, מה שמותיר את ישראל חלשה. אי לכך, הוחלט בממשלה כי יש לכבוש מחדש את המוצב וביקשו ממני לבוא לעודד את החיילים לפני יציאתם לקרב.

זה היה ביום ראשון, כ"ה בתשרי תשל"ד, לפנות ערב. מצאתי את החיילים דרוכים ומתוחים. במה מאולתרת הוכנה לכבודי, עליה הייתי אמור לשאת את דבריי.

יחד איתי הגיע למקום גם צוות בדרנים שבאו לשמח את החיילים. ניצלתי את הדקות הקריטיות הללו ושאלתי את החיילים שאלה רטורית: מה תרצו לעשות בשעות הללו - לשמוע בדיחות, או לצעוק 'שמע ישראל'?

את השאגה שהקיפה את מבואות הר חרמון, שמעו כנראה גם הסורים שהיו באותה שעה מחופרים בהר. החיילים צעקו פה אחד: "שמע ישראל".

או אז נעמדו כולם, כשהלוחמים מכסים את ראשיהם בכומתות, ואמרו עמי כמו בשעת נעילה ביום הכיפורים, "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", "ה' הוא האלוהים".

ההתעוררות הייתה גדולה. לא הספקנו לסיים את הפסוקים, וניתן האות להעפיל אל ההר. מיד הפך המקום לאזור קרבנות. הג'יפ שחילץ אותי משם, הוציא אותי מתוך האש ותמרות העשן.

לאחר שנים פגשתי את שמעון שבס שהיה בי המפקדים באותו הלילה. "באותו זמן שהרב נאם", הוא סיפר לי הייתה התעוררות גדולה, החלטנו שלא להפריע לרב בשעת הדרשה. מה שקרה עם סיומה של הדרשה - הייתה הפתעה מוחלטת גם לנו בכירי מערכת הביטחון. הרב סיים את הדרשה והסורים שינו עמדה, הזיזו שוב את כוחותיהם וחזרו לדרום. בזכות השינוי הזה חסכנו קרבנות רבים."

גם שבס הבין כי "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' נזכיר". זעקות 'שמע ישראל' של החיילים הן שהכריעו את המלחמה והביאו את שובם הביתה לשלום של כל החיילים, לא נפקד מהם איש.

..השינוי על פי הקטע את הפרטים הבאים:

מי אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"?

מי היו השומעים? המקום בו נאמר הפסוק:

מה זכרם לאדם אלהים את הפסוק?

מה זה מלאך אותו על הפסוק?

הרב יצחק הרצוג היה הרב הראשי לישראל. לאחר השואה הרב הרצוג יצא יחד עם הרב כהנמן לאסוף ילדים יהודים שהוחבאו במנזרים. הם הגיעו למנזר שהוחבאו בו כ-1,000 ילדים יהודים ופנו לאב המנזר בבקשה הבאה: המשאלה של ההורים של הילדים היהודים שהוחבאו במנזר שלך היתה להציל את חיי הילדים ולא להפוך את הילדים לנוצרים. עכשיו שהסתיימה המלחמה תן לילדים לחזור לעמם ולמולדתם. אב המנזר ענה להם, שבין אלף הילדים ישנם מספר מועט של ילדים גויים, והא לא יכול לתת לו ילדים גויים ביחד עם היהודים, אב המנזר אמר לרב הרצוג- " יש לך דקה אחת,מי שתצליח להוכיח שהוא יהודי באותה דקה -יכול ללכת איתך, מי שלא נשאר במנזר".

הרבנים נכנסו לחדר האוכל של המנזר ולא ידעו מה לעשות. איך יוכלו בדקה אחת להוכיח שיש כאן אלף ילדים יהודים???

הרב הרצוג עלה על כיסא, והדמעות יורדות כיהלומים על זקנו הלבן. ופתאום זעק ממעמקי נפשו:

" שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"

שניה השתרר שקט באולם, ולאחר שניה אלף ילדים התחילו לרוץ לרב לחבקו ולזעוק-" מאמה מאמה" (אמא, אמא").

וכך בעזרת הסיסמה הסודית של עם ישראל, ובעזרת נשים צדקניות שאמרו עם הילדים לילה לילה לפני השינה קריאת שמע, הציל הרב הרצוג 1,000 ילדים יהודים מהמנזר הנוצרי...*העליון פי הקטע את הפרטיט הפאית:*

מי אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"?

מי היו השומעים? המקום בו נאמר הפסוק:

מה עמם לאדם להגיד את הפסוק?

מה זה מלאך אוננו על הפסוק?

בעת שהמוסד עסק בהברחת יהודים מסוריה לארץ ישראל, פגש אותם צבי זמיר, ראש המוסד, על ספינת חיל הים.

הוא מתאר אותם בספרו כחבורת אנשים מפוחדת, מכונסת בעצמה שלא הגיבה לנסיונות לדובב אותה וחשדה בכל אדם שהתקרב. צבי זמיר מספר: "דברתי איתם בערבית, צרפתית והם המשיכו בשתיקתם. לפתע עלה רעיון במוחי ואמרתי: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" תגובתם היתה מיידית, הם החלו לדבר עמי במהירות ולראות בי אחד מחבורתם ולא זה."

הפגינו על פי הקטע את הפרטיט הפאים:

מי אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"?

מי היו השומעים? המקום בו נאמר הפסוק:

מה זרם לאדם להאיד את הפסוק?

מה זה מלאך אותנו על הפסוק?

אברהם תירוש היה שליח המדינה בברית המועצות. בברית המועצות אסור היה לשמור תורה ומצוות ואנשים פחדו להזדהות כיהודים מול אנשים שלא הכירו. כדי שאדם יסכים לחשוף את עצמו כיהודי, היה עליו לוודא קודם כל כי גם האדם השני יהודי.

אברהם תירוש מספר: יום אחד, בעת שהלכתי ברחוב הבחנתי באדם שהתקרב אלי וכשפניתי לעברו התרחק במהירות, כך קרה מספר פעמים. כשעשה זאת שוב פניתי לעברו ואז אמר לי בלחש: 'שמע ישראל' שאלתיו: אתה יהודי? והוא ענה: ואתה יהודי... ?

הפגינו על פי הקטע את הפרטיט הפאים:

מי אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"?

מי היו השומעים? המקום בו נאמר הפסוק:

מה זרם לאדם להאיד את הפסוק?

מה זה מלאך אותנו על הפסוק?

